

Beviser er ikke altid beviser

Af professor Lars Bo Langsted
Aalborg Universitet

Én ting er at have ret – noget andet er at få ret. Denne sentens er velkendt for folk, der går til advokat for, eventuelt gennem en retssag, at få gennemtruffet et krav, som de er helt sikre på de har.

Hvis vi ser bort fra, at man har utroligt svært ved selv objektivt at vurdere, om man nu også *har* ret og at man let kan gå fejl af juraen, så er det vigtige i sentensen, at det godt kan være, at man f.eks. ved at maskinleverandøren mundtligt havde lovet at maskinen opfyldte denne eller hin specifikation, at man ved, at det var modparten, der kørte over i ens vognbane, hvor han torpederede ens bil, eller at man ved, at man har indgået en aftale af et bestemt indhold. Men hvis man ikke kan bevise det overfor retten, ja så kan man ikke få ret, uanset hvor meget ret man faktisk har.

Det afgørende for om man får ret (hvis man altså har det), er at man kan *bevise*, at man har ret. Det kan altså være helt afgørende, hvilke bevismidler, man undervejs har sikret sig for, at det man siger, også er rigtigt, og det er afgørende, hvilke beviser, retten tillader én at fremlægge, hvis det kommer så langt som til en retssag.

Man er således nødt til først at gøre sig klart, hvad der kan anvendes som bevis, og dernæst sikre sig disse.

Dansk ret er heldigvis således indrettet, at det helt klare udgangspunkt er, at **alt** kan anvendes som bevis i en retssag, uanset hvad det er. Man kan – naturligvis – anvende alle typer af dokumenter, man kan anvende vidneforklaringer (hvor vidnerne så har en strafbelagt pligt til at fortælle sandheden), man kan anvende fotos, lydoptagelser, videofilm o.s.v..

I civile sager er der således kun en enkelt regel, der kan krambolere med dette udgangspunkt: reglen i retsplejelovens § 341, der siger, at "bevisførelse, der skønnes at være uden betydning for sagen, kan ikke finde sted".

Denne regel kan anvendes på flere måder. En af måderne – og den mest oplagte – er at man ikke kan begynde at føre bevis for, om en ko, man har købt, havde to hoveder eller ej, hvis sagen drejer sig om, at sælgeren også havde solgt én en gammel bil, som var fuld af mangler. Det ville være spild af rettens tid. Det ville også være spild af rettens tid, hvis man begynder at ville føre bevis for noget, som parterne er enige om – f.eks. mængden af et leveret kvantum frakker, hvis uenigheden går på kvaliteten.

En anden måde at anvende reglen på er imidlertid, at dommeren kan afskære beviser på forhånd, hvis han vurderer at f.eks. den måde, de er indhentet på, gør at han alligevel ikke vil lægge vægt på dem, når han skal afsige sin dom. Denne anvendelse af reglen er naturligvis den vanskeligste – og kan samtidig være den mest overraskende for parten. Vanskelig fordi dommeren skal være fuldstændig sikker på, at han ikke vil tillægge beviset vægt (hvad der i

sagens natur kan være meget svært at afgøre på forhånd) og overraskende fordi en part måske netop har anlagt sagen i tillid til, at hans beviser var "i orden" – så han altså ikke alene havde ret, men også kunne få det.

En sådan overraskelse kom en husbådsejer ud for ved en afgørelse i Østre Landsret tidligere på året (UfR 2004.1435 Ø). Han havde fået et værft til at udføre noget reparationsarbejde på sin husbåd, men undervejs blev han uenig med værftet og dette standsede derfor arbejdet på båden. Husbådsejeren fik andre håndværkere til at færdiggøre arbejdet, men blev derefter stævnet af værftet til at betale regningen for det arbejde, værftet havde lavet. Dette nægtede husbådsejeren, fordi han mente, at værftets arbejde havde været mangelfuldt. I forbindelse med retssagen blev der udmeldt syn og skøn – d.v.s. en sagkyndig håndværker vurderede det udførte arbejde – og skønsmanden nåede frem til, at arbejdet var håndværksmæssigt korrekt udført. Husbådsejeren var ikke tilfreds med dette og gjorde gældende, at man ikke bare kunne vurdere det færdige arbejde (som jo var færdiggjort af andre end værftet), men at man måtte lægge vægt på det arbejde, der var udført, dengang værftet standsede byggeriet. Og her kommer vi til sagens kerne: Husbådsejeren havde – den dag værftet standsede arbejdet – optaget en videofilm, hvor han også kommenterede det, han filmede, samt en fotoserie alt sammen af de (endnu ikke færdige) reparationer. Denne video samt fotoserien, ville han nu fremlægge under sagen, så skønsmanden kunne medinddrage disse i sine svar. Værftets advokat protesterede mod fremlæggelsen, og retten sagde:

"husbådsejeren kontaktede ikke værftet for at sikre sig bevis for arbejdets stade, men valgte i stedet at optage en fotoserie og en videofilm uden forudgående kontakt med værftet. Husbådsejeren har ikke anført, at der skulle have været hindringer for en sådan kontakt til værftet. Uanset at husbådsejeren muligvis ikke kendte begrebet stedeforretning, og uanset at de optagne fotos og videoptagelserne muligvis gengiver nogle faktiske forhold, om hvilke, der kan stilles spørgsmål til en skønsmand, finder retten, at husbådsejeren under de omstændigheder er afskåret fra at fremlægge fotoserien og videoptagelserne."

Afgørelsen kom helt givet som en overraskelse for husbådsejeren, og gjorde det reelt umuligt for ham at bevise, at der havde været mangler ved værftets arbejde (hvad så ingen andre end værftet og husbådsejeren kan vide den dag i dag).

Det man skal lægge vægt på, når man vurderer en sådan afgørelse, er ikke, at der var tale om fotos og videofilm. Retten siger ikke, at sådanne ting aldrig kan anvendes som bevismidler. Det, retten siger, er, at når man er i et løbende forretningsmæssigt forhold, og man gør gældende, at den anden part ikke opfylder sine pligter, skal man ikke ensidigt "sikre sig bevis". Man skal i stedet sige til modparten: nu skal vi afholde en stedeforretning – d.v.s vi skal sammen sikre os bevis for arbejdets "stade" på dette tidspunkt. Kun derved kan man sikre sig sikkert bevis for de faktiske omstændigheder – så kan man altid skændes om, hvorvidt der nu også er tale om en mangel eller ej. De almindelige betingelser for byggeri (AB 92), siger da også, at hvis den ene part vil ophæve aftalen, "skal den part, der hæver aftalen, sørge for, at der skriftligt indkaldes til en registreringsforretning (stedeforretning), der skal afholdes hurtigst muligt." Det er klart, at hvis modparten nægter at deltage i en sådan bevisfastlæggelse – ja så er man nødt til at gøre det så godt som muligt selv.

Problemet med et sådant ensidigt bevis illustreres udmærket af værftets begrundelse for at protestere mod fremlæggelsen: "Værftet har ikke været indkaldt i forbindelse med optagelserne og har derfor ikke haft mulighed for indflydelsen på de valgte motiver. Husbådsejeren har haft nærliggende grunde til at ønske at fremstille situationen så slem som muligt, så der er grund til at tro, at optagelserne ikke er retvisende."

Man kan også udtrykke det sådan, at man skal være loyal overfor modparten i forbindelse med bevisfastlæggelsen og ikke gøre noget, der bagefter kan se ud som om man har forsøgt at manipulere med sagens fakta.